

KÖNYVTÁRGÉPESÍTÉS, KÖNYVTÁRÉPÜLET

Könyvtárépítés, -berendezés

01/217

HOKKA-AHTI, Ritva: Virrat sai oman helmensä = Kirjastolehti. 93.vsk. 2000. 7.no. 14-16.p.

HUJANEN, Erkki: Keuruun kirjastossa on nyt tilaa hengittää = Kirjastolehti. 93.vsk. 2000. 7.no. 17-20.p.

GREEN, Outi: Uudenaikainen punainen tupa = Kirjastolehti. 93.vsk. 2000. 7.no. 20.p.

Új városi könyvtárépületek Finnországban

Könyvtárépület -közművelődési; Városi könyvtár

Három, 2000-ben átadott városi könyvtárat mutat be a lap fényképes riportokban. Az épületek főbb adatai:

Virrat (10 ezer lakos):

egy épületben a városi könyvtár és a helyi szakfőiskola könyvtára.

hasznos alapterület: 1300 m²,

ebből városi könyvtár: 800 m²

főiskolai könyvtár: 500 m²

tervező: Esko Ranttilä

költség: 14,1 millió FIM

(kapott államsegély: 3,96 FIM)

Keuruu (12 ezer lakos):

hasznos alapterület: 1000 m²

tervező: Eero Hyvämäki és Jari Jokivuo

költség: 12,5 millió FIM

(kapott államsegély: közel 50%)

Porvoo (20 ezer lakos):

hasznos alapterület 2700 m²

tervező: Tuomo Siitonen

A költségekről nincs adat.

(Sz. Nagy Lajos)

01/218

BELLINI, Paolo: Struttura e infrastrutture della biblioteca universitaria nell'era digitale: tendenze in atto = Boll.AIB. 40.vol. 2000. 3.no. 331-346.p. Bibliogr. a jegyzetekben.

Res. angol nyelven

Az egyetemi könyvtári szervezet és infrastruktúra aktuális tendenciái a digitális korban

Egyetemi könyvtár; Információtechnológia; Könyvtár-épület -egyetemi, főiskolai; Munkaszervezés

A Trentói Egyetem könyvtára egy projektbe kezdett a könyvtári teljesítménymutatók ISO 11620 szabványának alkalmazására. A „használói elégedettség” mérésére szolgáló kérdőív tanúsága szerint gyakori kritika tárgya a könyvtári terek elégtelensége és irracionáltsága. Annak ellenére, hogy ma-napság több szó esik az elektronikus forrásokon alapuló szolgáltatások kialakításáról, a tényleges fizikai térigény továbbra is létezik, sőt, az elégséges tér hiánya lehetetlenné teszi a szolgáltatások színvonalának emelését.

A könyvtár szerepének változása együtt jár néhány további változással is. A könyvtár három, tradicionálisan szeparált része (a könyvek és más dokumentumok helye, a katalógusok helye valamint az olvasók és a személyzet helye) úgy tűnik, keveredésnek, összeolvadásnak indul. A könyvtár megszűnik önmagában álló, független entitásként létezni; egyik szereplőjévé válik az információ komplex világának. Így teljesítőképessége a „külvilághoz” való kapcsolódási lehetőségeitől függ, ez pedig nagymértékben az elektronikus infrastruktúrán, és a könyvtár szervezetén (szervezettségén) múlik.

A jövőbeli technológiai fejlődés irányainak és eredményeinek, hozadékainak megjósolhatatlansága a könyvtár nagyobb rugalmasságát igényli, mind a szervezet, mind a könyvtári terek tekintetében. Annyi biztosnak látszik, hogy a számítógépek igényelte hely tovább növekszik. Az új könyvtárakat a barátságos szervezeti viselkedés, és a közvetlen olvasó/személyzet interakció jellemzi. Végül említendő a hagyományos dokumentumok helyett és mellé érkező számos új média, aminek a feldolgozásban, tárolásban, állományvédelemben egyaránt következményei vannak.

Az e körülményeknek és jellegzetességeknek leginkább megfelelő könyvtármodell, amit akár „tanulási központnak” is lehet nevezni, főként az Egyesült Királyságban terjedt el. Egy új könyvtár megtervezésekor az egyetem vezetését mindenekelőtt azon szükségletek és célok elemzése kell, hogy vezesse, amelyeknek az épületnek meg kell felelnie. A tervezésbe be kell vonni a könyvtárosokat, hiszen a térszükségletet olyan paraméterek befolyásolják, mint a gyűjtemény mérete és várható növekedése, az olvasók száma és a különböző olvasói csoportok eltérő igényei, az egyes terek eltérő funkciói, és a terek közötti szükséges kapcsolódási lehetőségek. Az ilyen információk összegyűjtésének is jó eszköze lehet a teljesítménymutatók szabványainak alkalmazása.

(Mohor Jenő)

Számítógépes könyvtári rendszerek

01/219

POKORNÝ, Ján: Co dnes musí umět knihovnický systém, abychom si ho všimli = Čtenář. 52.roč. 2000. 12.no. 336-339.p.

Mit kell tudnia ma egy könyvtári rendszernek?

Adatbázis; Integrált gépi rendszer; Online katalógus

Könyvtáraink többsége átélt már néhány gépesítési folyamatot. Mindenki tudja, hogy a könyvtárgépesítés lelke az a könyvtári rendszer, amely a klasszikus munkafolyamatokat (gyarapítás-katalogizálás-kölcsönzés) automatizálja.

A könyvtári rendszerek különböznek az egyéb automatizálási rendszerektől. Az egyik legfontosabb különbség, hogy a rendszernek két használói típus eltérő igényeit kell egyidejűleg kielégítenie: a könyvtárosét és az olvasókét. Ezért a könyvtárosok az adatbázis-építésre fordítják a fő figyelmet (sok esetben a többi modult nem is állítják üzembe), az olvasók számára pedig az adatok felhasználása (OPAC) a legfontosabb. A könyvtárelmélet is erősebben hat a könyvtári rendszerek fejlesztésére, mint ahogy más területeken ez szokásos, s ez nem mindig válik a könyvtári rendszerek javára. A legfontosabb rendszerkövetelmények:

A könyvtári rendszer voltaképpen adatbázis-alkalmazás. Fő szempontok: milyen adatbázis-technológiára épül, milyen az adatok struktúrája, mekkora az adatbázis (a tételek száma és hossza), az egyidejűleg kapcsolódó használók száma.

A rendszernek lehetővé kell tennie, hogy csak korrekt tételek kerülhessenek az adatbázisba, amit beépített ellenőrző mechanizmusok biztosítanak. Ki kell szűrnie a használó által elkövetett, illetve a hálózati hibákat.

Minden adatbázist rendszeresen karban kell tartani, a legfontosabb műveletek folyamatos üzemeltetése mellett (számba véve, milyen adminisztrációs folyamatokat kell leállítani a karbantartás alatt).

Még a legjobb rendszerrel is előfordulhat, hogy valamilyen probléma miatt le kell állítani. Ezekre a szituációkra fel kell készülni, pl. a kölcsönzési rendszer off-line üzemeltetési lehetőségével vagy az adatok folyamatos mentésével.

A könyvtári rendszernek nyitott rendszernek kell lennie, amely képes együttműködni egyéb szabványos alkalmazásokkal (Z39.50, LDAP, HTTP, Unicode).

A könyvtár által korábban feldolgozott adatokat konverzió útján legyen képes fogadni. Adatforrásként nemcsak a katalógusok kezelendők, hanem pl. a besorolási adatállományok, külső adatbázisok, olvasói és kölcsönzési nyilvántartások stb.

A hangsúlyt az olvasók szolgálatára kell helyezni (OPAC, távoli bejelentkezés, előjegyzés stb.)

A kulcsin nem minden: az olvasó elsősorban a jól működő OPAC-ot és a neki szóló szolgáltatásokat értékeli, s nem a rendszer csillogását.

Új rendszer bevezetésénél számolni kell azzal, hogy a régi, megszokott megoldások egy részéről le kell mondanunk, azt kell vizsgálni, hogy a rendszer mennyire felel meg a kívánalmaknak.

Külföldi rendszerek esetében fontos kérdés a honosítás (a menük, képernyők, üzenetek lefordítása, karakterkészlet stb.).

Nem elhanyagolható szempont a rendszer (hardver + szoftver) ára. A külföldi rendszerek nem önmagukban drágák, hanem az árat növelik a karbantartás, illetve az új verziók költségei (ezeket általában évente előre kell fizetni).

(Rácz Ágnes)

01/220

POPOV, V. – GRIBOV, V.: NPO "Inform-sistema": 10 let uspešnoj raboty = Biblioteka. 2000. 10.no. 37-39.p.

Az „Inform-Sistema” mint nem állami jogi szervezet sikeres munkájának 10 éve

Integrált gépi rendszer; Könyvtárellátó; Szoftver

Az „Inform-sisztéma” az oroszországi könyvtári szféra egyik leghíresebb nem állami szervezete. Létrehozását 1989-ben a SZU Oktatási és Művelődési Minisztériuma által lefolytatott vizsgálat előzte meg, melynek témája a felsőoktatási intézmények könyvtárainak számítógépes ellátottsága és az auto-

matizálás állapota volt. 1990-ben a minisztérium egy olyan szervezet létrehozását határozta el, amelynek feladata lett az automatizálás kidolgozása és az ehhez szükséges eszközök bevezetése az oktatási, tudományos és kulturális intézményekben. Így jött létre az „Inform-sisztéma” nevű vállalkozás, amely 1993 óta egyesülés formájában működik. Miután hazai könyvtári integrált rendszer nem létezett, a szakemberek külföldi rendszert választva látak hozzá az adaptáláshoz és az országos terjesztéshez. Az eredmények azonban elég siralmasak voltak: hiába fordítottak rá komoly összegeket, az automatizálás igazán nem indult el, a külföldi minták ugyanis nehezen voltak összehangolhatók az orosz könyvtári technológiával és normákkal. Az adaptáláskor felmerülő problémák sora szinte megközelítette egy új rendszer előállításának nehézségeit. Az egyesülés 1990-ben létrehozta a MARC lokális változatát, amely jellemzőiben a USMARC formátumra támaszkodik, változó hosszúságú mezői különböző output-lehetőségeket kínálnak, jól működik a különböző adottságokkal és állományméretekkel rendelkező könyvtárakban és rendszere összeegyeztethető a használatban lévő könyvtári technológiákkal. További fontos előnye, hogy gyakorlatilag bármilyen – akár a legolcsóbb orosz konstrukciójú – személyi számítógépen is jól működik. A rendszer – egyszerűségének, megbízhatóságának és használata könnyű elsajátításának köszönhetően – rövid idő alatt nagy népszerűségegre tett szert: alkalmazásainak száma az országban már 1993-ban felülmúlta az összes többi hazai és külföldi rendszerét. Sikerét nem csak átgondolt rendszerének, hanem a jól szervezett marketing-politikának is köszönheti, hiszen közvetítői csoportjai és oktatási központjai az egész országot behálózzák. Az utóbbiak között könyvtárak és információs központok egyaránt vannak, közülük legszorgalmasabbnak bizonyultak a Szentpétervári Közgazdaságtudományi Egyetem és a Rosztovi Állami Egyetem könyvtára, valamint a Permi Könyvtári és Információs Központ. Jelenleg

összesen 26 oktatási központ létezik szerte az országban és mintegy ezer könyvtár használja az egyesülés által kidolgozott rendszert. 1992-ben az egyesülés terjedelmes monográfiát, majd 1993-ban ennek javított, bővített kiadását jelentette meg az USA könyvtárainról és könyvtárügyéről, a kötet szerkesztésében orosz és amerikai szerzők vettek részt. Hamarosan világossá vált, hogy a rendszer lokális változata mellett feltétlenül szükség van a hálózati elérés biztosítására is, ennek kidolgozására 1994-95-ben került sor. A Novell hálózat alatt működő második generációs program lehetővé teszi az egyes könyvtári munkafolyamatok (könyvtári adminisztráció, feldolgozás, keresés, kölcsönzés) automatizálását. Napjainkra már több mint száz gyűjtemény kapcsolódott be a program használatába. A kilencvenes évek számítástechnikai fejlődése nyilvánvalóvá tette, hogy a DOS-alapú rendszerek működésükben korlátozottá váltak: nem teszik lehetővé az új számítógépes technológiák alkalmazását és az interneten való megjelenést, a jövő a Windows- és a UNIX alapú programoké. Mindezt látva az egyesülés 1997 és 1999 között kidolgozta a rendszer harmadik generációját, a „MARC”-SQL-t, amelyet alig több mint egy év alatt 30 könyvtár kezdett alkalmazni. Az egyesülés részt vesz a könyvtárosképzésben: 1993-ban a Felsőoktatási Minisztérium akkreditálta továbbképzési programjukat az új információk technológiák területén. 1999 augusztusában saját oktatási intézményt alapítottak „Információs téma+” néven, melynek feladata a „MARC”-SQL program oktatása. Az egyesülés részt vesz a tudományos-kutatási projektekben és szolgáltatásokat nyújt a legnagyobb oroszországi könyvtárak számára a beszerzés és a könyvek nemzetközi cseréje területén.

(Hangodi Ágnes)

Számítógép-szoftver

Lásd 161, 177, 220

Elektronikus könyvtár

01/221

JOINT, Nick – LAW, Derek: The electronic library: a review = Libr.Rev. 49.vol. 2000. 8.no. 428-435.p. Bibliogr.

Res. francia és német nyelven

Az elektronikus könyvtár: szemle

Bibliográfiai számbavétel; Elektronikus könyvtár; Elektronikus publikáció; Használók képzése; Hozzáférhetőség

Az elektronikus könyvtár lehetőségeit elsőként Vanevar Bush említette az 1940-es évek közepén. A tisztán elektronikus könyvtár helyett még ma és a belátható jövőben is hibrid (hagyományos és elektronikus) szolgáltatásokat használunk. A kétféle szolgáltatás közül az elektronikus szolgáltatások csak lassan kerülnek túlsúlyba. Az elektronikus, digitális és a hibrid könyvtár terminust gyakran fel szokták cserélni, jóllehet fejlődésük kezd meglehetősen eltérő irányt venni.

Az elektronikus könyvtári szolgáltatások gyűjteményektől és az együttműködő intézményektől független virtuális „képződmények” (például a California Digital Library-t egy kilenc könyvtárból álló konzorcium hozta létre „tizedik tagként”). Együttműködésük keretében az intézmények elkülönült fizikai tulajdonában, különböző lelőhelyein tárolt dokumentumokat egy közös virtuális szolgáltatásként kapcsolják össze. Az EK-ban ilyen a GDL (Glasgow Digital Library) projekt.

A digitális könyvtár esetében az anyaintézmények megőrzik saját arcukat. Létező gyűjtemények léte-

ző szolgáltatásainak továbbfejlesztéséről van szó. Amerikai példa erre a Virginia Digital Library, amelynek szolgáltatásai virginiai intézményekben (University of Virginia, Library of Virginia) lévő állományra és információkra épülnek. A digitális könyvtárak létrehozása gyakran valamilyen állomány digitalizálásával indul, és helyi gyűjtemények válnak általuk a felhasználók széles köre számára hozzáférhetővé (ezért lényegében hibrid szolgáltatások).

Az Egyesült Királyságban egyfajta digitális könyvtári kezdeményezés a National Preservation Office és a Joint Information Systems Committee közös projektje, amelyben mind nyomtatott dokumentumok digitalizálása, mind elektronikus dokumentumok archiválása szerepel a célok között. Más folyamatban lévő projektek: a CEDARS (CURL Exemplars in Digital Archives), az UDEL (University of Derby Electronic Library) és a GAELS (Glasgow Allied Electronically with Strathclyde) projekt. A digitális könyvtárak kínálatában különböző arányban fordulnak elő a helyben tárolt dokumentumok és az átvett külső szolgáltatások, de a kínálat megjelenítésére legtöbbször közös felületet használnak (ilyen a BUBL).

Az egyetemes bibliográfiai számbavétel az elektronikus dokumentumoknál is megvalósulhat, ennek fontos eszközei a katalógizálási és metaadat-szabványok. Alkalmazásukat az OCLC CORC projektje tesztelte. A Z39.50 szabvány módot ad több hálózati OPAC-szolgáltatás közös lekérdezésére. A web alapú dokumentumszolgáltatás ugyanakkor máig hibrid szolgáltatás, mert a dokumentumok tényleges szállítása többnyire nem elektronikusan történik. Ezen a területen még sok fejlesztésre van szükség addig, amíg a tudományos információk egyenesen a kutatók íróasztalára kerülhetnek.

A kutatási eredmények saját elektronikus publikálása a tudományos kiadványok rendkívül magas árai miatt rendre felvetődik; ennek költségei hozzátétőleg a hagyományos kiadványok árának egyne-

gyedét tennék ki. Példák: a Los Alamos-i preprint-archívum és a SPARC (Scholarly Publishing and Academic Resources Collection) kezdeményezés. Az utóbbi keretében kutatóintézetek, könyvtárak és más intézmények egész világot átfogó szövetségét kívánják létrehozni a tudományos publikálás és terjesztés olcsóbb megoldásait előmozdítandó.

Az elektronikus kiadványok megbízható elérhetősége is megoldódna akkor, ha az e-kiadványokat e-könyvtárak adnák ki és archiválnák. Megszűnhetne az URL-ek labilitása is. A digitális könyvtári közösségnek ki kell jelölnie azokat a tartósan fennálló intézményeket, amelyek erről gondoskodnának. Az elektronikus letéti helyek szerepe a bibliográfiai adatbázisokhoz való közvetlen hozzáférés következtében is egyre nő. Az USA-ban az egyetemek hozták létre ezeket a letéti helyeket (bizonyos időtartamra szóló licencekkel, a campuson való szolgáltatással). A brit könyvtárak konzorciumi keretben kötötték megállapodásokat és szolgáltatnak a JANET hálózaton. Újabban a brit országos információpolitikai koncepcióban is szereplő „megosztott országos elektronikus gyűjtemény” (Distributed National Electronic Resource, DNER) keretében egyeztetve döntenek a gyűjtésről és magukat a dokumentumokat megosztott szervereken tárolják. A licencszerződések megtárgyalásának támogatására bontakozott ki a NESLI (National Electronic Site Licence Initiative) kezdeményezés. A pénzügyi nehézségeket enyhíthetik azok a regionális megegyezések, amelyek az önkormányzatok, oktatási intézmények forrásait is bevonják a szolgáltatások finanszírozásába. Ez a megoldás viszont jelentősen megnöveli a felhasználók körét és azok képzési igényét.

A felhasználóknak ma még sok nehézséget jelent az adatbázisok sokfélesége, az eltérő interfészek. A nehézségek egy részét kiküszöböli majd az osztott országos elektronikus könyvtár, amely ellenőrzött interfészeket és egyetlen keresőfelületet fog alkalmazni. A használók képzési igényeit ugyanakkor némileg mérsékli az, hogy jó minőségű interfészek,

kontextusfüggő helpek állnak rendelkezésre, és ki-ki sok tapasztalatot szerezhet az internet szórakozási célú használata során. Természetesen elektronikus formában sem létezik olyan könyvtár, amelyben teljesen önállóan el lehetne igazodni. Továbbra is szükség lesz információkezelési ismeretekre, a tanulási folyamat nyomon követésére, a hálózaton oktatási csomagok (ilyen az RDN Virtual Training Service, a Netskills program) közreadására stb. Feltehetőleg az ECDL vizsgarendszerhez hasonló képzésre is volna igény az információmenedzsment témakörében.

(Hegyközi Ilona)

01/222

SCHWARTZ, Candy: Digital libraries: an overview = J.Acad.Libariansh. 26.vol. 2000. 6.no. 385-393.p. Bibliogr.

Áttekintés a digitális könyvtárak építőköveiről, a kapcsolódó kihívásokról és lehetőségekről

Elektronikus könyvtár; Szakirodalmi szemle [forma]

A digitális könyvtár számtalan definíciójának (64 formális és nem formális meghatározást találtak), valamint digitális könyvtárak küldetésnyilatkozatainak elemzése alapján megállapítható, hogy a digitális könyvtár egy meghatározott közösség (közösségek) kiszolgálására létesült, nem feltétlenül egyetlen entitásként működő, szervezeti struktúrával rendelkező intézmény, amely magában foglalja a tanulást és a hozzáférést, emberi és technikai erőforrásokat használ. Gyors és hatékony elérést nyújt, ingyenes hozzáférést biztosít (saját közösségének legáltalábbis), birtokolja és ellenőrzi gyűjteményeit, és olyan gyűjteményekkel rendelkezik, amelyek mérete nagy és időtálló, jól szervezett és menedzselte, több formátumban létezik, nem csak reprezentációkat, hanem objektumokat is tartalmaz, ideértve olyanokat is, amelyek más módon megszerezhetetlenek lennének. Ezekon kívül olyan objektumokat tartalmaz, amelyek eleve digitális formában jöttek

létre. Ezek a jellemzők, mindenekelőtt a tulajdonlás és az ellenőrzés, a digitális könyvtárat mint a hagyományos könyvtár forrásainak és tevékenységeinek elkülönített egységét, együttesét helyezik el. A könyvtárak jelenleg a kézzelfogható és a virtuális közötti problematikus térben működnek. Ezt tükrözi a „hibrid könyvtár” Európából származó fogalma.

A digitális információ létrehozásának, tárolásának és továbbításának költségei csökkentek és az erre a célra használható technológiák széles körben elterjedtek. A növekvő beszerzési és előfizetési költségek (nem beszélve a tárolás és feldolgozás költségeiről) arra kényszerítették a könyvtárakat, hogy digitális források után nézzenek. A digitális könyvtárak hozzájárulnak a jobb minőségű szolgáltatáshoz. A keresés és a navigáció a digitális könyvtárakban gyors. Maguk a források szegmentálhatók, újrendezhetőek, annotálhatóak, a felhasználó személyi számítógépébe integrálhatóak olyan módon, amely eddig nem volt lehetséges. A digitális környezet lehetővé teszi a közösségek közötti interaktivitást és együttműködést a résztvevők fizikai elhelyezkedésétől függetlenül.

A digitális könyvtárakban a gyarapítási döntéseket nehezíti, hogy digitális objektum lehet szöveg, álló- és mozgókép, hang. Egy-egy típuson, például a szövegen belül is lehet számtalan formátum (rtf, Word, pdf stb.). Kérdés az is, mit tekintünk egy objektumnak, például egy egész digitális könyvet, vagy annak egy fejezetét, vagy tartalomjegyzékét stb. A gyarapítási költségek a digitális könyvtárak esetében nemcsak a beszerzési vagy előfizetési árból állnak, hanem jelenthetik a digitális formára való konvertálás költségeit is. A gyarapítási döntéseket tehát befolyásolhatja, hogy az adott dokumentum már az adott intézmény tulajdona, vagy mindenki számára szabadon hozzáférhető (public domain), hogy eleve digitális-e vagy már konvertáltak. A szöveges anyagok és a képek digitalizálása (nem beszélve a hang és a mozgókép digitalizálásá-

ról) igen költséges és időigényes. A megőrzés és archiválás az egyik legproblematisabb kérdés. Komoly aggodalmat okoz a folyóirat-kiadók és aggregátorok archiválási politikája vagy annak hiánya. Az adott intézményben létrehozott digitális tartalom megőrzéséről viszont helyben dönthetnek. Számolnunk kell ugyanakkor a hordozók fizikai romlásával és technológiai elavulásával. A digitális objektumokhoz leíró (bibliográfiai jellegű és tárgy szerinti hozzáférést biztosító), adminisztratív (a felhasználás módjára, származásra stb. vonatkozó), valamint strukturális (az objektum használatát, például a lapozást elősegítő) metaadatok járulhatnak. Ezek egy része automatikusan is létrehozható.

A digitális könyvtár hagyományos és újszerű szolgáltatások együttese is. Minden digitális könyvtár kereshető. Többségük nem elég fejlett ahhoz, hogy magában foglaljon interaktív referenz szolgáltatásokat. Legtöbbjük e-mail útján kereshető meg kérdésekkel és gyakran találhatunk hozzájuk gyakran ismétlődő kérdéseket tartalmazó (FAQ) fájlokat. Csupán néhány digitális könyvtárnak van felhasználóképzési programja. Szintén ritka az SDI-szolgáltatás, leggyakrabban csak az újdonságokról tudósítanak a könyvtár weboldalain, vagy hírlevélben. A digitális könyvtárak – más könyvtárakhoz hasonlóan – segítik az oktatási intézmények munkáját és a kutatást.

Közvetlen keresést és böngészést egyaránt kell kínálniuk. Az előbbihez a mezőkben történő keresést és az indexek böngészését kell biztosítani. Különleges problémát okoz a nem szöveges anyagok visszakeresése. A digitális könyvtárak gyakran alkalmazzák a Z39.50 szabvány szerinti, az SQL keresést, valamint a webkeresőkben használt technológiákat.

A legtöbb nagyobb szabású digitális könyvtár pályázati és intézményi forrásokból jött létre. A pályázati források idővel megszűnnek, de egy-egy digitális könyvtár aligha zárható be a források elapadásával. Néhány tehetősebb intézmény persze tudja támogatni az ott működő digitális könyvtárat. Sokak szá-

mára az együttműködés a járható út. Lehetőség van arra is, hogy a digitális könyvtárak hirdetések-ből tartsák fenn magukat, a térítéses szolgáltatás pedig általában nem vonzó.

A digitális könyvtárak eszközeit és gyűjteményeit folyamatosan karban kell tartani. A tulajdonjoggal kapcsolatos, a licencekre vonatkozó információ, a felhasználók azonosítása, a jogosultságok figyelése és a használat nyomon követése, továbbá az értékelés is a digitális könyvtárak része.

A cikk részletes függelék tartalmaz a digitális könyvtárakkal kapcsolatos könyvekről, folyóiratokról, weboldalakról, rendszerese konferenciákról.

(Koltay Tibor)

Lásd még 132, 144

Az ismertetett cikkek forrásai:

- Accad.Bibl.Ital. – Accademie Biblioteche d'Italia (IT)
- Aust.Libr.J. – Australian Library Journal (AU)
- Biblioteka – Biblioteka (RU)
- Bibliotekarz – Bibliotekarz (PL)
- Bibliotekovedenie – Bibliotekovedenie (RU)
- Bibliotheksdiens – Bibliotheksdiens (DE)
- Biul. Inf. BN – Biuletyn Informacyjny Biblioteki Narodowej (PL)
- Boll.AIB. – Bolletino AIB (IT)
- Bottom Line – Bottom Line (US)
- Buch Bibl. – Buch und Bibliothek (DE)
- Bull.Bibl.Fr. – Bulletin des Bibliothèques de France (FR)
- Bull.CVTI SR. – Bulletin Centra Vedecko-Technických Informací SR (SK)
- Cat.Classif.Q. – Cataloging and Classification Quarterly (US)
- Coll.Undergrad.Lib. – College and Undergraduate Libraries (US)

Čtenář – Čtenář (CZ)

Doc.Bibl. – Documentation et Bibliothèques (CA)

Documentaliste – Documentaliste (FR)

Educ. Inf. – Education for Information (I)

El. Libr. – Electronic Libraries (I)

Inf. Serv. Use – Information Services and Use (I)

Inf. Technol.Lib. – Information Technology and Libraries (US)

Internet Ref. Serv. Q. – Internet Reference Services Quarterly (I)

J.Acad.Lib. – Journal of Academic Librarianship (US)

J. Am. Soc. Inf. Sci. – Journal of the American Society for Information Science (US)

J. Bus. Fin. Lib. – Journal of Business and Finance Librarianship (US)

J. Doc. – Journal of Documentation (GB)

J. Inf.Sci. – Journal of Information Science (GB)

J.Internet Cat. – Journal of Internet Cataloging (I)

Kirjastoletti – Kirjastoletti (FI)

Libr. Adm. Manage. – Library Administration and Management (US)

Libr. J. – Library Journal (US)

Libr. Rev. – Library Review (GB)

Libri – Libri (I)

Nár.Knih. – Národní knihovna (CZ)

Naučn. Teh. Bibl. – Naučnye i Tehničeskie Biblioteki (RU)

New Rev. Child. Lit. Librariansh. – The New Review of Children's Literature and Librarianship (GB)

NFD Inf. – NFD Information (DE)

Online Inf. Rev. – Online Information Review (I)

Poradnik Bibl. – Poradnik Bibliotekarza (PL)

ProLibris – ProLibris (DE)

Publ. Libr. J. – Public Library Journal (GB)

Ref. Libr. – The Reference Librarian (US)

Ref. User Serv.Q. – Reference & User Services Quarterly (US)

Synopsis – Synopsis (NO)

VINE – VINE (GB)